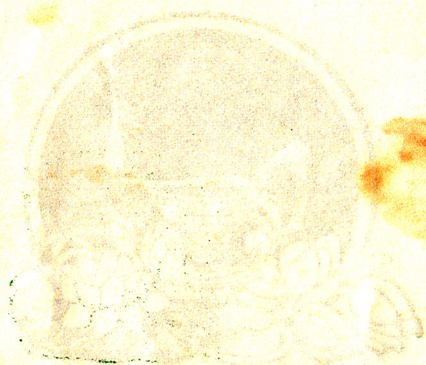
किसा गौतमी

लेखक

प्रकाश वज्राचार्य

[illegible]

किसा गौतमी

लेखक

प्रकाश वज्राचार्य

प्रकाशक–

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

धर्मकीर्ति विहार

श्रीघः नघः टोल, काठमाडौं

फोन– १४५९५

बुद्ध सम्बत् २५२६

नेपाल सम्बत् ११०३

बिक्रम सम्बत् २०४०

ईस्वी सम्बत् १९८३

प्रथमावृत्ति ११००

मुद्रक–

नेपाल प्रेस

शुक्रपथ, काठमाडौं

फोन– ११०३२

प्रकाशकीय

"किसा गौतमी" धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया ६३ गुइ स्वंगूगु सफूया रूपे थौं छिकपिनि न्ह्योने दं वै चोन ।

थो सफू श्री प्रकाश बज्राचार्यं न्हुगु धंगं न्ह्याइपुसे चोंक व थुइके अपुक चोया तःगु बाँलाजू ।

थुजोगु सफूत धर्मकीर्तिपाखें मनं तुनाथें पिकाय् खंगुला चोया व प्रुफ स्वया गुहालो बीपि दुथें आर्थिक गुहाली कथं चन्दा बिया दीपि श्रद्धावानपि नं दया खः ।

ईकि मेहनत याना चोया बिज्याम्ह व दुःख मचासे प्रुफ सोया बिज्यागुलि प्रकाश बज्राचार्य व पूज्य अश्वघोष भन्तेपिन्त धन्यवाद दु ।

अथे हे थो सफू पिकाय्त चन्दा प्रदान याना गुहाली बिया दीगुलि मोहनमाया, कृष्णभक्त, रामदेवी, नारांदेवी, राधादेवी महाराजगंज परिवारपिन्त नं धन्यवाद दु । थुकथं पुण्यकार्यं न्ह्याबलें श्रद्धा तया गुहाली याय् फेमा धयागु आशीर्वाद सहितं कृतज्ञता प्रकट याना ।

धम्मवती

अध्यक्ष धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

११०३ बैशाख १५, २०४०

त्रिरत्न वन्दना

यो वदतं पवरोमनुजेसु
सक्यमुनी भगवा कतकिच्चो
पारगतो बल विरिय समंगी
तं सुगतं सरणत्थमु पेमि

राग विरागम नेजमसोकं
धम्ममसंखत मपट्टिकलं
मधुरमिमं पगुणं सुविभत्तं
धम्ममिमं सरणत्थमुपेमि

यत्थ च दिन्न महप्फल माहु
चतुसु सुचिसु पुरिस युगेसु
अट्ठ च पुग्गल धम्मदसाते
संघ मिमं सरणत्थमुपेमि

किसा गौतमी

"बाउचा द्यनला ?" माजुया सलं जि कसंग जुल । मुलय् द्यनाच्वंम्ह थ: काय्यात स्वया: जि धया, "नकतिनि हे जक द्यंगु !"

माजु निपला: न्ह्यने वया: धाल, "स्व: ! थुजोगु चिकुबले तफोगु लं छ्पा:ला फिका तय् मा: । से हचि, जिथाय् थ्यने यंके ।" जिगु मुलय् द्यनाच्वंम्ह मचायात जिमि माजुं तोजक ल्ह्वना: काल—तसक थिलकि दाग च्वनी धका: ग्याग्यां । हान तन, "छंत धका: भुतुली दुरू तयातैगु त्वना कि मत्वना ?" जि छुं लिस: मबियागुलि वं हानं धाल, "त्वने म्वा:ला:ले ? न्हा:च: सुथे हयाब्यूगु सिसाफुसा न अथें हे तिनि । आमथे छुं मनसे जुयां जीला, व नं मचा बूम्हस्यां ? का स्व रे, मांम्हस्यां छुं मन:गुलि मचा नं गसि जुइ धुंकल । हुँ, आ: हे भुतुली हुँ; भुतू फुसय् तकीलय् तया तैगु दु ।"

नय् योगुला ख हे मखु, अय्नं माजुं कर या:गुलि जि भुतुली वने हे माल । भचा लना: जि कोथाय् बाउचिया लं पंचिना च्वना बलय् बाउचिया बा:म्ह तुप्लुक्क थ्यंक: वल,

धाल, "किसा ! थौं न्हिने क्री निम्ह् अचिरवति खुसि सिथय् वने न्है—मेला दु अन थौं। मेंपित ब्बना यंकेगु मखु, क्री हे निम्ह् जक...।" खँ पूमवंकुसे मुसुं न्हिला बिल व। अले जित: गिजे याय्थें याना: ख्वा: स्यंका: तले थाहाँ वन।

मछालाः जि थःगु छ्यों क्वछुइका। नुगः तस्सकं लय्ताःसां ख्यालं पिज्वय्के मबिया। लय्मताइगु नं गनं—थः भातं माया यानाः खँ मल्हाःगु न्यादँ दय्धुंकल। न्हू बिहायाना हःबलेला गय्च्वं मचाथें सनीगु, छि ! व ला दच्छितक्क नं छम्ह हे मचा बी मफुबले धकाः जित: हेपे याना हल। भाःतं न्वमवाय्गु याना हल। मयेय्का हल। उबलेया खँ जक लुमंकेवं म्ह जिरिंग च्वं जिला। तर ल्वःमंके फैगुनं गथे, दत्याति न्ह्योयाला खँ खः...

दत्याति न्ह्यो ! सकलें बेलि यानाः कुहाँ वने धुंकल। जि छम्ह् जक भुतुली दनि, अले जितः पासा दु जि सिले माःगु थलबल व चिप द्वंचिका तःगु। अपाय्मछि द्वँ थलबल गुबल्लें जक सिले सिधैगु खः, ग्व ! थलबल नं माःगु जक हे मखु, म्वाःगुं म्वाःगुं थलबल नं म्याः यानाः द्वँचिके हैगु। सुंक च्वनां ज्यूगु मखुथें धयागु मती तयाः चिप सिलेगु सुरू याना। निगः थलबलति छु सिला जि थःत थःम्हं ल्ह्वना तय् मफुत। इक्कुसे च्वन। भारांक्क थस्सः पाःवन जि। सुनानं स्वः मबः। जि सीसां स्वःवैपिं मखु थ्व छें च्वंपिं, सुयातं जिगु चिन्ता दूगु मखु। जि सीसा ला जा नय् धकाः जितः हे न्यंकेथें न्यंकूगुला खःनि अखुनु जिमि केहेभतं।

फुसां मफुसां तीजक थ:थ:म्हंतुं दना । इवकुसे च्वंनि । म्हाचः सुथेनिसें प्वाथय् छुं दुहाँ मवंनिगु लुमना वल । सुथय् घ: मरि निपा नयागु, उलि हे तुंका । जि म्हापांनिसें सुनानं मब्युतले मनय्‌गु बानि दु, आः नं दनि । थौं बहनी नं सुनानं जि जा नःला मनःला न्यंगु मखु । थन छें जि गोम्हु खालि प्वाथं च्वने धुन धका न्यनीपिं सुं नं मदु, न्यँसां जि लिसः बी फै मखु ज्वी—गोम्हू, गोम्हू !?

थौंला जि फियां फी मफुत । च्वसं च्वंगु तगिलय् त्यंगु जा तया थकूगु जि स्यू । व हे सां निग:चा नय्‌ला ? सुयातं मन्यँसे गथे नय् ? तर जित: मनकेगु कुत: याना च्वनीपिंके न्यनां छुयाय् ? सत्य, फी हे मफुत जिला नय् पित्या:गु । थौं छक: निग:चा नय्, लिपांनिसें हानं न्यना: हे नय्‌का बरू । जि तगिच्वय् तयात:गु त्यंगु जा लिकया । उकिया जा खनेवं म्हुतुइ ई बुया वल । तीजक छप्य: कया: नय्‌जक छु त्यना, त्यूनें सुनां सुनां जंधुलि थौंक दा:गुलि त्हातय् च्वंगु जा नं थल नं बँय् कुतुंवन । त्यूने स्वया—जिमि माजु व केहें भत !

"क्वकनं मनीम्ह खुनि ! अखुनुंनिसें सुनां खुया नेगु सुनां खुया नेगु धका: च्वनां छ खुनि लाना च्वनका । का न, खुनि !" म्हुनेसं च्वंगु नतूचां जिमि माजुं स्याय्‌त मुइकल । हाकनं मुइकल, हाकनं मुइकल—गोथू, गोथू !? सरा: बिया च्वन, दायां च्वन । सहयाय् मफया जि भ्वसू वना । अले जि

खन, जिमि केहेँ भतं भुतुलो दुछ्वयात:गु मस्यानानिगु च्याना-च्वंगु सि छकां कयुका हल । आय्या !! जँधुली हे लात । जि चिल्लाय् दना । अले जिमि माजु जित: सप: ज्वना: थन, भाराक्क लाकामं च्वाना: स्वाहानें कुतका हल । जि छुं मचाल ।

बहनी कोथाय् द्यं वनाबले जिमि भा:त मचंनि । जि लासाय् भ्वसुया: सुकुसुकु ख्वया । अले व धाल, "किसा, छगू खंल्हाय्, त चायमते न्है ? छं ला सिहे स्यू जि जिमि मां–बौया याक: काय् । छम्ह छयमचाया ख्वा: स्वयत तस्सक आपुलुपि अपि, नत्रसा कुल थामे याइपि दै मखु हं । प्यदं प्यदं दय् धुंकूसां छं अमित छम्ह नं छयमचा बी मफुनि । उकें काशीच्वंम्ह साहुया म्ह्याय् छम्ह जि नाप बिहायाना बी माली धका खं जुयाच्वने धुंकल । किसा नं बाँला धागु म्यना । छं सुकुमदुसा थ:छें वसां ज्यू ।"

जि म्ह छम्हं क्वालखं लुना व्यूम्ह थें जुल । छुं भूमिका मतसे तप्यंक हे जित: हे जिमि भा:तं लिथु हयगु खँ म्यंकूबले नं जि म्हुतुइ धौ फिना च्वनेमाल । जि मिसाजाति विरोधया स:नं तय्फगु मखु । वला उवले हे बाउचा प्वाथय् दया बिया जकका, नत्रसा...!?

"किसा पीत, छंगु वस: छु हीगु दु हचि जि हिंया बी ।" केहेँ भतया सलं जि व्हसंग वन । थ:गु ग्यानापुसेच्वंगु पुलांगु खं लुमंका च्वनाम्ह जि येपुसेच्वंगु थौंया वर्तमानय्

लिहाँ वया । दत्याति न्ह्योया खँ लुमंका च्वनागुलि बाउचिया लं पंचिने सिधय् धुंकूगु हे होस् हे मदुका । काचाकाचां जि लिस: बिया, "म्वाल, जि हे हो ।"

"अले बाउचा खवया हल कि छुयाय् ? जि हिया बिलं छु ज्वी अपाय्च्व ?" केहेँ भतं जि गंक गंक न लँ फुक्क मुना: यकल ।

तले बाउचा खवया ह:गु लाकि छु व ? जि काचा-काचां तलय् वना । ए, मखु लाना च्वनका । थ: काय्यात छक: ववथीक स्वया । जि पुता ! गुलि हिसिचा दु । अले सकस्यां ल्व:मवनीगु नं गथे ? उकें जिमि केहेँ भतया नुगः हिलं छु आश्चर्य ? न्हापाला जित: हुच्चा पति मचा दय्के भा:मखंम्ह धका: हेपे याइगु । जिगु ख्वालय् न्ह्यने हे धा:गुला ख:नि, जित: थ्व छें भौमचा धका: मखु मचा दय्कीम्ह कतांमरि धका: लसकुस यानागु हं । मचा छम्ह बी मफुबले जित थन छें च्वपिसं ख्वा:तकं मस्वेगु याना हल । म्वाति नं सिकं कसा नया: ख्वबिनाप बुला: जा नया च्वना । व ला थ्व बाउचा छम्ह दसांनिसें तिनिका जित: माने या:गु । थौं नं जित: साक्क भिक नकूगु, याउँक तया:त:गु जिगु ख्वालं मखु बाउचिया लागी हे जक ख: । थ्व हे मचाला ख:नि जिगु भाग्य ! जिगु सम्पत्ति ! जिगु खुसि ! जिगु नुग:चु ! जिगु ख्युंगु जीवनया ज: । थुयात छुं जुलकि...! ?

जि काचाक्क काय्‌यात कया: छाती सुचुकेत सना ।
मचाय्‌कं म्हुतुं पिज्वल—'जि पुता ! !'

\+ \+ \+

सर्गः हाकुसे च्वं । न्हाच:निसें वावैच्वंगु दीगु हे मखुनि । जि कोथाय्‌ दुने । जि पुता खाताय्‌ ग्वतुका तया । मस्यु छु जुलथें वयात—म्हं मफय्‌का च्वंगु न्याम्हु दय्‌ धुंकल । कथं कथंया वास: नके धुन, थी थी वैद्यत वयने धुन अय्‌नं मचां मिखा बाँलाक कने फूगु मखुनि । मचा म्हंमफूगुलि छें सुयानं ख्वा: चक्कं मजू ।

मचा ग्वतुका तयागु लासाय्‌ कुनय्‌ पयतुना: वया ख्वा: तोले जुया स्वयाच्वना । जि पुता ! स्व:, गुलि गंसि ज्वी धुंकल । सास: ल्हाय्‌नं थाकु पह वो । मिखा न्हाच:निसें मचाय्‌कूनि मचां । तोजक तुति थिया स्वया—ख्वाउँसे च्वं । काचाकाचां तुती मेगु छब: भुंका बिया ।

मचाया लिक्कसं पालचा छप्वा: च्याका तयागु—फुथें मफुथें पुलुपुलु च्याना च्वन । लिक्कसं थलबल व वास:या द्वं । थी थी बैद्यतसें बिया थकूगु वास:त । ग्व, सुयानं वास:नं ज्या ब्यूगु मखुथें । आ: जिमि भा:तं श्रावस्तोया राजवैद्य स:तः वनाच्वंगु दु । व हे वैन ज्वी । वं ला गथे लाय्‌के मफै ?

बिरामी पिया: घोरे जुयाच्वनाम्ह जि खापा चा:गु सलं ऊसंग वन । लिफ: स्वया––तग्व:गु पगडि पुयात:म्ह राजवैद्य व नापनापं जिमि भा:त व ससबौ नं । राजवैद्य न्ह्योने वया: मचाया लिक्कसं पयतुत । मचाया नारि छक: थिया स्वत । ख्वा: पाउँकल । मेगु नारि नं स्वत । अले जिपाखे छक: पुलुक्क स्वत । छ्रत्थु ता:हाकेक ऊसुका तल । जिगु नुग: तस्सक भाराभारा मिन । राजवैद्य तीजक दना। लिक्क च्याका त गु पवाक्क सी धुंकूगु मत स्वया: धाल, "जित: स:तूगु लिबात । मचा सी धुंकल ।"

जि सर्गत कुतुं वोम्ह थें जुल । नुग:चु थातय् मलात । कोथा छ्गुलिं बुलुसे च्वना वल । नुग: ख्युंसे च्वना वन, ऊ ऊ ख्युंसे च्वना वन । प्यखेरं चुपाउँ वा:गुथें ख्युंसे...

छ्यो नग्वाराथें ऊयातुसे च्वंगु ता:गुलिं गुबेत मिखा मकना । भचा जाय्का बुलुहुँ मिखाप्वा: चाय्का । व हे कोथा तिनि । न्ह्योने माजुम्ह व केहें भत ऊवातां दना च्वंगु, सस:बौ व भा:तम्ह सीम्ह मचाया फुसय् पयतुना: ऊलय् जुयाच्वंगु । जि ताल केहेँ भतया स:––"ऊ स्व, होस् वल डंकिनिया । बरू सिना हे वंसा ज्यूनि, छाय् होस् वय्का च्वनेमा:गु बोक्सिया । सुमांअजि थ्वयात लसिं बांम्ह मिसा धा:गु धात्थें ख:का ।"

"थ्व कुलांगारनीनं नं झीगु कुल भिं याइला ? अलक्षिणानी !" माजुम्हस्यां नं तन ।

"थ्वं हे बाँलाक मस्वःगुलि बाउचा लाय्के मफूगु । बाँलाक वासःनं मनकूला छु मस्यु । थन छें च्वंपिनि भि ज्वी धकाः नुगः क्वाताः क्वाताः मूम्हला खःनि लसि ।" व्हा भाय् यायां केहें भतम्ह हाल ।

तीजक छ्यों ल्हना । लासाय् चातुवाना च्वंम्ह जि पुता खन । काचाक्क दनाः खातापाखे वना । मचायात छकः घय्पुया । म्हुतुं मचायक धाय्वल—"जि पुता !"

"म्वाल, म्वाल, स्वांग याय् म्वाल ।" निपलाः न्ह्यचिलाः माजुं न्यंकल, "मचाया ला नेम्ह नं छ, स्वांग क्यनीम्ह नं छ । न्हापा हे धनपतिया छय् बिहायाना बी माःगु जि काय्यात । थुजोम्ह बोक्सी हय् लात । जिपि हे बुद्धि किलं नःपि ।"

दत्थ्वी लाक्क हे ससःबौम्ह दनाः धाल, "का, जि वनाः सिथं यंकेत माःमाःगु ज्वलं ज्वरे याः वने ।"

छू, जि पुतायात सिथं यंकेगु !? अले... जि हाकनं न्हापायाथें स्वाहानें कुतुका च्वने माली, भा तं न्वंमतुइका च्वने माली, स्वन्हु प्यन्हुतक्कं प्वाः द्यांलाका च्वने माली, च्यो म्वातिनं थें ज्या जक याना च्वने माली, केहें भतया सराः जक फया च्वने माली, माजुया ब्वः जक फया च्वने माली, लिथु हय्का च्वने माली... । जि हाला, "मखु, मखु !! जि काय्यात सिथं यंके मते । जि पुता लाइतिनि । जि पुता म्वाइतिनि ।"

स्यांगुत ! आकाङ्क्षाकां ससःबौ नं ल्हातीच्वंगु तुताम्हं यांकयाः जित मुश्कल । आय्या !! जँधुली वँचुसे च्वंक कत्थियया दाग लाःबले जिगु म्हुतु मचायुक हे पिज्वल । ह्याउँक ततःग्वयूक मिखा कनाः ससःअबु जंगे जुल, "लक्ष्मि ! थ्यने मते जितः छंगु अलक्षिणा ख्वाः । हाः वे मते जि नाप डंकिनि । ख्वाः स्वले ख्वाः ! ख्वालंनिसें हे मचाया हि त्वनीम्ह बोक्सि थें च्वं ।"

"अथे धयादीमते बाः ! ततःधंपि वैद्य थ्यने । ततः-जिगु बासः नके । जि पुता म्वाइतिनि । लाय्के मफूगु छु दु धका ? छु बाःया जक बाउचा लाइगु मयोला ? थः छय् म्वाइगु मयोला ? उकें बाः, बाउचित सिथं यंकेगु खँ ल्हाना दीमते ।" जिगु नुगःया खँ ख्वख्वना सलं त्वंका जि ।

केहेँ भतं म्हुतुस्यंकल, "वीं जुल थें च्वं बोक्सि—सीम्ह मचायात म्वाकेगु खँ ल्हाइम्ह । हुँ बाः, क्वासँ । सना वैपिन्त नं धाय् मानि ।"

जि पुतायात सिथंयंके त्यंपि थुपि ! जि पुता––जिगु जीवनया जः ! जिगु भविष्यया जः ! छुं दि सां जितः याउँक सासः ल्हाके ब्यूम्ह जि पुता ! छु जिगु सासःयात सिथं यंके त्यंगु अमिसं !? मखु, मखु !! जि पुता म्वाइतिनि । जि पुता म्वाके तिनि । न्ह्याथे यानाःसां म्वाके तिनि ।

जि काचावक लासाय् च्वंम्ह जि पुतायात कयाः थःगु छाती प्यपुंका । अले चिल्लाय् दनाः हाला, कोथा

थ्वक्क, "जि पुता म्वाइतिनि! जि पुता लाइतिनि!! छिमिसं मलाय्‌कूसा जि लाय्‌के। न्ह्याथाय् वना:सां लाय्‌के।" कोथाय् सकलें पवक। प्यखेर छक: स्वया: हानं चिल्लाय् दना जि, "म्वाके मज्यू धाइम्ह सु व? न्ह्याथे याना:सां जि पुतायात म्वाके जि—न्ह्याथे याना:सां!" हाहां मचायात छाती प्यपुंका: कोथां पिहाँ वया जि। छेँनं पिहाँ बया। थिने धँम्प लुयाथें वा वै च्वंगुया वास्ता मदु जित:। कोथाय् च्वंपि सकलें अजुचाया च्वन, तर सुनानं जित: गं मव:।

\+ \+ \+

न्ह्युक: च्याक: घारांघारां याय् धुंका तिनि खापा चाल। चायक: वोम्ह मनूनं जित: खनेवं धाल, "अहो किसा गौतमी! स्व: म्ह छम्हं वां दाय्‌का:? वा दुहाँ वा। छाय् थुइले?"

"वैद्यजी! जि पुतायात म्वाका दीमाल—न्ह्याथे याना:सां।"

—"छु जूगु? तस्सकं तच्व:लाकि छु?"

"जि पुता सी धुंकल। वयात म्वाके माल वासा याना:। विन्ति धाय्।" जिगु लिस: न्यना: वैद्य अजु चाल। मचाया नारि थिया स्वत। धाल, "धत् लाति! सी धुंकूम्ह नं लाय्‌के फैला? जि ला मफु। गुजोगु मावकुक द्यना-च्वनाम्हसित थं वया:।"

जि ख्वा: ख्युंका: पिहाँ वया। दुनें वैद्यनीया स:ताय् दत, "सु व:गु हाँ थुइले ?"

"अँ, छुं मखु। वीं छम्ह व:गु का।" वैद्यया लिस:।

लिक्कसं हे राजगृहया वैद्य छम्ह च्वं वं च्वगु धा:गु ज्वात्त लुमन। वं सा म्वाके फैला जि पुतायात ? वया छेंपाखे जि पला: न्ह्याका। जि स:तागुलिं बेलि यानाच्वंम्ह वैद्यजी कुहाँ वल। सोम्ह जिमि काय् वया न्ह्योने तया बिया। मुसुक्क न्हिला: वं धाल, 'मय्जु, सीम्हसित सुनां म्वाके फैमखु। छिमि काय् जक सीगु मखु। छन्हु सकलें सी तिनि; जिपिं वैद्यत नं सी तिनि। सीपित म्वाकेत स्वय्गु वीं पह जक ख:। छन्हु सी मानिम्ह मचा ख:, सित।"

जित: हिं मिं चाल। चिल्लाय् दना: हाला जि, "मखु, मखु !! सकलें सीम्वा: थन। जिमि काय् थें जा:पिं जक सीगु ख:। जिमि पुताथें जा:पिं जक सीगु ख:। सकलें सी मा:गु जूसा, सकस्यां सुं न सुं सीगु जूसा थुजोगु विपत्ति जि हे छम्हसित जक छाय्ले ? मेपिन्त उलि दु:ख जूगु दुला ? जि पुता मदया जित: दु:ख जुल, जि स्यू कं कं सास्ति याइ तिनि जित:। मेपिन्त सास्ति या:गु दुला ? उकें मेपिं सीगु मदु ज्वोमा:। मेपिं मसी ज्वोमा:। सकलें सी हे मानिगु ख:सा जिमि सस:अबुं जित: छाय् तुताम्हं दाल ? छाय् जिमि माजुं जित: डंकिनि, कुलांगारनी, अलक्षिणानी धाल ? छाय् जिमि केहेंभतं जित: जिमि मचायात स्या:म्ह बोक्सि

धाल ? छ'य् ? छाय् ?? वैद्यजी, छि जि काय्यात म्वाके मफया: ह्य कूगु जक ख: जित: । जि काय्यात म्वाके ज्यूनि । मेपिं सोपिं म्वा:थें जि काय्नं म्वाइतिनि ।"

थ:गु हे सूरय् हालाच्वनाम्ह जि वैद्यया जल:खल: सकलें प्यखें मूवय् धुं कूगु मचा: । छाय्थें मस्यु, प्यम्ह न्याम्हस्यां जित: ल्हा: ज्वना: साला हया: वैद्यया छेँनं पित हल । सकलें मतलबित ! जि पुता म्वा:गु स्वय् मर्फुपि, नुग:मूपिं सकलें !

जित: सात्तुसाला: पित ह:पित छक: जि क्वे पिया: स्वया । ग्याना: काचाकाचां त्व:तल अमिसं जित: । अपि मध्ये छम्ह जि बाँलाक हे म्हसिल । तक्षशिलाय् वैद्य विद्या ब्वनाव:म्ह सुनन्द ख: व । जि वयागु ल्हा: ज्वना: धया, "सुनन्द दाई, छि ला म्वाके फु ज्वीनि जि काय्यात !"

ख्वा: ह्याउँक तया: सुनन्दं धाल, "गौतमी, जि ला छु आम मचायात सुं नं वैद्यं लाय्के फैमखु ।"

वैद्यतसें लाय्के मफुसा छु ले ? जि मती वय्का— मेपिसं ला लाय्के फै ! अले जि अन नापं च्वंम्ह छम्हसित बिन्ति याना—"का रे दाई, जि मचा छम्ह म्वाका ब्यु रे, बिन्ति धाय् । कि सुनां लायके फु धयादिसँ ।" व मनू ब्वो कय्कुं का: लिस: मब्युसे सरासर वन । मेम्हसिके न्यना । व नं सुंक वन । मेम्हसिके न्यना । व न्हिला: वन । लिवक लिवक च्वंपि सकलें जि अमिके नं न्यनीगु भनं मखुपह याना:

छें वन। भचा लनेव लँ छगुंलि जिगु जुल। फुलुफुलु वा वैच्वंगु ख्युंगु लँया दत्थुइ सीम्ह मचा घय्‌पुना च्वनाम्ह जि हे याक:त्रा जक! त्यानं त्यानुइ धुंकल। भचा तापाक च्वंगु सिमा क्वे म्वसू वना। अनसंतुं न्ह्यो वल—वां दा:गु नं चा:गु मखु, चिकूगु नं चा:गु मखु।

कन्हेखुनु सुथय् न्ह्यल चा:बले सूर्द्य: च्वय्‌यंक थ्यने धुंकल। न्ह्यल चाय्‌वं मुलय् ग्वतुका तंम्ह जि पुतायात छक: स्वया। अले छाती प्यपुंका। न्ह्योनेसं न्याग: क्यिग: द्येवा वां छोया त:गु खना। जित: पर्वांगि धका: वां छोया थकूगु मखा ज्वी ?

लँय् व:पिके छम्ह छम्हसिके जि मचा लाय्‌के फुला धका न्यना। गुम्हस्यां जित: ववथीक स्वया वन, गुम्हं न्हिला वन, गुम्हं जि खना: तापाकं मेपाखे वन। सुं नं जि पुतायात म्वाके फुंपि मदु। जि श्रावस्तीइ चा:हुला—थ्व: चा: व: चा: त्या: मखासे चा: हुला, जि काय्‌यात म्वाका बी फुंपि मामां। थाय् थासय् मचात थ्व: थ्व: मुना: जित: 'हे वीँ च्यै च्यै' हाय्‌कीगु। जि ग्व:क: ख्याना छोय् धुन ज्यूगु मखु। स्वथाय् प्यथाय् अप्पां नं कय्‌का ह:गु सह याय् माल। जि सुधबुध मदय्‌क चा:हुला च्वना छगू हे लक्ष्य ज्वना:—ल्हाती च्वंम्ह मचा म्वाकेगु।

कन्हेखुनु जुल। अय्‌नं जि मचा म्वाका बी फु धा:पि सुं नं नापलाय् मफुनि। सुथय् छथाय् गल्लीइ मस्त छ्य्‌व:चा

म्हिताच्वंगु खना । त:धीपिं सुनानं जि काय् म्वाका बी फु मधा: । थ्व मस्तसें जकं फुला ? छम्ह मचायाके जिं तीजक न्यना, "ऐ भाइ ! छं स्यूला सीम्ह जि काय्यात गथे याना: म्वाकेगु ?"

व मचां थ: पासापिंत छक: स्वल । अले धाल, "छाय् मस्यू धका !"

जिगु नुग: थाहां वल । काचाकाचां न्यना, "गथे ? छु वास: याय्गु ?"

मचां धाल, "औंसिबले अचिरवति खुसि सिथय् हुं । अबले कं दूगु पलेस्वां छप्व: कया: दन्न त्वया च्वंगु तिमिला-यात छा । अले पक्कानं छिमिकाय् लाइ ।"

जि ख्वा: भचा कय्कुंका, "पलेस्वांलय् कं हे दैमखु ।"

ल्यूनें छम्ह मचा हालाहल, "औंसिबले तिमिला न दइमखु ।" सकलें हररं न्हिल--जित: गिजेयायां ।

लिक्कसं छम्ह स्वय्बले हे भि ख्वा:व:म्ह मनू वया च्वंगु खना: जिगु नुग: उखे हे वन । वं जि काय्यात म्वाके फैला ? वयापाखे वना: जि धया, "दाजु, छिके छगू न्यने मा:गु..."

अबले हे ल्यूनेच्वंपिं मचात हालाहल, "ए दाजु, थ:गु लँय् वासँ छि । व मिसा बीँ ख:, बीँ । हे बीँ च्वै च्वै !" जित: दुनुगलंनिसें कुनुकुनु तं पिहाँवल । फियां फी मफया

मस्तय्‌त ल्यू वना । तर सुयातं लाय्‌ मफु । लाय्‌ फूगु जुसा ...। लिफः स्वयाबले व मनू तापाक थ्यने धुंकल । ब्वां ब्वां वनाः वयात लिलाकाः धया, "दाजु, जि मचा सित धया । वयात म्वाके माल । न्ह्याथे यानाःसां ।"

मनू तक्क दित । जितः च्वंनिसें क्वथ्यंक क्वथीक स्वल । अले बुलुहुँ धाल, "स्व केहेँ मय्‌जु ! जि ला आम सीम्ह मचा म्वाके मफु । तर जि आम मचा म्वाके फुम्ह मनू म्हस्यू ।"

"सु ले ? सु वैद्य व ??" जि नां सीकेत हथाय्‌ चाया ।

"भगवान्‌ बुद्ध !" वयागु लिसः ।

"थौंकन्हे गन दु व वैद्य, याकनं धयादिसँ ।"

"थन हे श्रावस्तीया दक्षिणपाखे च्वंगु जेतवन विहारय्‌ बिज्याना च्वंगु दु । अन हे हुँ ।"

+ + +

जेतवन विहार ! नगरया कोलाहल छुति मदु--गुलि शान्त, गुलि यैपुस्से च्वं । व्हंगःत म्ये हालाच्वंगु सिबय्‌ मेगु हाःसः छुं दूगु मखु । प्यखें वाउँक सिमात । थाय्‌थासय्‌ पिनातःगु थें च्वंक हे बाँबाँलाःगु स्वाँमात बुया च्वंगु । न्हापा गय्‌ छकः हे वय्‌ मनंगु ज्वी जि थुजोगु न्ह्याइपूगु थासय्‌ !?

छमा सिमाया क्वे म्हासूगु वस: पुनाः मुलुपत्ति थ्यानाः पयतुनाच्वम्ह छम्ह त:धिम्ह मनू । वयागु ख्वाः गय्‌च्वं च्वकं ! गय्‌च्वं थी—मानो रश्मि पिहां वया च्वंगु थें । ख्वाः गुलि बांलाः ! गुलि शान्त—मानो संसारया सारा दु:ख कष्टं मुक्त जूम्ह थें । थ्व हे खँ भगवान् बुद्ध धा:म्ह वैद्य !

जि न्ह्याने थ्यनेवं जिगु पुलि थ:थ:म्हतुं बँय् चुल । वन्दनायाय्‌त ल्हा: निपां अथें हे प्यपुन । अले चीसक धया जि, "भन्ते छि त:धंम्ह वैद्य धा:गु न्यना । उकें छिथाय् वया च्वना ।" बुलुहुँ मिखा कना: जिथाय् स्वल वसपोलं । मानो सारा संसारया करुणा जित: प्वंकूथें ताल जि । जिगु नुग: याउँसे च्वन । ह्रानं धया, "भन्ते ! जि किसा गौतमी ख: । जि काय् सित । थ्वयात म्वाका बिज्याय् माल छलपोलं । पक्कानं छलपोलं जि पुता म्वाके फै । बिन्ति भन्ते !"

"केहें मय्‌जु, छिमि काय्‌यात जि म्वाके फु । तर..." वसपोलया गम्भीरगु स: नुगलय् दुने ध्यंक सललल दुहाँ वन । गुलि यैपूगु स: ! गुलि करूणां जा:गु स: ! ! जिगु तुति बँय् मचुल । काचाकाचां धया, "धयाबिज्याहुँ भन्ते, तर छु ?"

"तर वास: याय्‌त जित: तू छपास: मा: ।"

"व ला उथिंमे कया हय् भन्ते ।" जि लय्‌ताया म्यासि चाया बिया ।

"केहेँ मय्जु ! तू शुद्धगु मा: । व छेँ नं कयाहःगु तू मा:, गन थौं तक्क सुं नं सीगु मदु । फु ला ?"

तू छ्पासः हय्त छु मा:गु ? आ: थथें वनाः कया हय् जि । थथे मती वय्काः वसपोलयात वन्दनायानाः जि नगर-पाखे स्वयाः वया ।

नगरया सिथय्सं च्वंगु उत्तरा अजिया छेँ वना जि । उत्तरा अजि जितः खनेवं धाल, "किसा गौतमी ! छु छिमि काय् म्वाकाब्यु धा: वंगुला हानं ?"

"मखु अजि जि तू छ्पासः का: वैम्ह ।"

"छु यायत ?" बुरि अजु चाल ।

"जिमि काय् म्वाकेत ।" जिगु लिसः न्यनाः बुरि जितः ववथ्यंक छकः स्वल । अले छुं मधासे सरासर तलय् वनाः तू छ्पासः कया हल । जि ल्हाती फया कया । तू कयाः पिहाँ वय् त्यनाम्हस्या क्वात्त नुगलय् वन—सुं नं मसीनिगु छेँ नं तू कया हचि धाःगु । जि लिफः स्वयाः तीजक न्यना, "अजि, थौंथाय् छेँ सुं सी धुंकलला ?"

"छाय् ? नौने हे तिनि बाज्या मदूगुला खःनि ।" बुरि लिसः बिल ।

जि नुगः क्वातुकाः धया, "अय्सा थ्व तू म्वाःल जितः अजि ।" तू लित बियाः बुरियात पक्क यानाः जि छेँ नं पिहाँ वया । लिक्कसं च्वंगु छेँ वना । अन च्वंम्ह मिसा स्वयबले हे भिम्ह थें च्वं । खवा: नं चक्कं । थनला मनू मसीनि ज्वी सुं हे । जि सरासर वयाथाय् वनाः मछाः मजुसे

तू छपासः फवना । सीम्ह मचा घय्पुना च्वनाम्ह जित खनेवं मिखाफुसि कय्कुंकाः व मिसां म्यन, "छाय् तू ?"

"जि पुतायात म्वाकेगु वासः दय्केत ।"

"सुनां काय्के हःगु ?" मिखाफुसि फ्कं कय्कुंकल वं ।

"भगवान् बुद्धं ।"

"अय्सा खै का । थन हे च्वनाच्वं, जि कया वय् ।" व वने त्यंम्हसित गनाः जिं धया, "आसेनि तता ! जितः सुं नं मसीनिगु छें नं तू छपासः माःगु । थन छें सुं नं मसीनिगु खःला ?"

"थनला ? थन जिमि काय् सी धुंकल । दाजुभत सी धुंकल । ससःअबु सी धुंकल । मेमेपिं नं यक्कों सी धुंकल ।"

"अय्सा म्वाःल । तू कया ह्या दी म्वाःल ।" जि ख्वाः ख्युंकाः लिहां वया । लिक्कस च्वंगु मेगु छेंला सुं सेठपिनिगु थें च्वं । थनला पक्कानं सुं मसीनि ज्वी । द्येबा दुपिनिला वासः यानाः ला हे लाय्कीनि । थन हे वने माली ।

धाःथें अन हे वना जि । ख्वखना सलं तू छपासः फवना जि । जि खनाः करूणा चालला मस्यु, अनया साहुनी नं दुने वनाः तू काः वन । लिहाँ वःबले छदेमा तू ज्वना बल । जि तीजक म्यना, "थन छें सु सी धुंकलला छु थें ?"

साहुनीम्ह तंम्वय्कल, "बरे वीं ! छन्त तू नं बी मानि, थन छें सु सु सित धकाः कने नं मानिका मखुला ?

सीमा:पि सो धुंकलका । छन्त छाय् ? हुँ पिहाँ हुं । थन च्वने मते ।"

अनं नं पिहाँ वया । छेंखा छेंखा पत्ति वना: तू छपास: पवं वना जि । सेठपिथाय्, वैद्यपिथाय्, जुजुयाथाय् सकसिथाय् नं वना जि । तर अहँ, शुद्धगु तू गनं नं काय्मफु । श्रावस्ती छगुलि चा:हुले धुन । थ:गु हे छें छखा त्व:ता मेगु फुक्क छें ल्हा: फ:वने धुन । सुं नं मसीगु छें जि गनं नं ल्वीके मफु । गनं काय्पि, गनं म्ह्याय्, गनं माँ—बौ सीपि, गनं अबु बाज्या । गनं न्हापा न्हापा सी धुंकूगु, गनं थौं म्हिग: हे तिनि सीगु ।

जि बुत ! जि जि काय् म्वाकेत शुद्धगु तू छपास: कया हय् मफुत । जि जि पुतायात म्वाके फैमखुत । तर जि काय्यात म्वाके फैगु हे नं गथे ? अथे म्वाके फैगु जूसा जुजुया खल: गुबलें सी मालीला ? वैद्यत गुबलें सी मालीला ? तर अपि सकलें सिना च्वंगु दु । जि काय् छम्हजक सीगु मखु-लाना च्वन । सीमानि सकलें, अले थुकियात सुनानं पने फैमखु—थ्व खँ जि थुल । भराय् भराय् खागु छें च्वंपि सीगु जित: थ्यंका हल । तत:सकं बल्लापि नं म्वानामच्वंगु जि थुल । बाँला:पि ज्वीमा, ख्वा: भज्यंपि, सुं नं म्ह्याबलें म्वाना मच्वं । मृत्युया न्ह्योने दया माया मदु, जातपात मदु, धनी गरीब मदु, थ्वया काय् वया काय् मदु, ह्याउँमचा वाउँमचा मदु—सकलें समान । जिमि हे जक काय् सीगु मखु लाना च्वन । जि जक छाय् वीं थें थ: काय्यात म्वाकेत सनाच्वनागु,

गुबलें ज्वी मफैगु ज्या यायत सनाच्वनागु ?

जि जि पुतायात छकः स्वया । म्ह कारावक च्वने धुंकल । थःगु म्हय् वसःया गतिपति मदूगुनं जि चाल । काचाकाचां वसः मिले याना । प्वाथय् नय्पित्या थें नं च्वना वल । धात्थें म्हीगंनिसें छुं हे मनैनि जि । जि तय्यंक दिपय् वना । अन चयाका तःगु छगू सिँपंय् जि पुतायात तीजक तया बिया । थः काय् ह्वाना ह्वाना छ्वःगु जि खन । तर छायथें मस्यु, जिगु मिखां छफुति नं ख्वबि पिहाँ मवो ।

जेतवन विहारय् हाकनं लिहाँ वया । भगवान् बुद्ध अथे हे शान्त नक्सां सिमाया क्वे च्वंच्वना बिज्याःगु ! जि खना वसपोल मुसुक्क न्हिला बिज्यात । वसपोलयात वन्दना-यासे धया जि, "भगवान् ! जि थुल । जि थुल कि संसार अनित्य खः । संस्कार अनित्य खः । जीव अनित्य खः । जि अनित्य चाल भन्ते । जि दुःख चाल भन्ते । जि अनात्मा चाल भन्ते । छलपोलं बिया बिज्यागु शिक्षा थुल भन्ते । गुलि नं उत्पन्न ज्वी व फुक्कं विनाश ज्वी—थ्व नं थुल भन्ते । जितः छलपोलया सरणय् कया बिज्याहुँ ।"

"संघय् दुहाँ वय् न्ह्याःला ?" बुद्धं न्यना बिज्यात ।

"न्ह्याः भन्ते ! जि आवंलि जन्मकाःछि बुद्धया सरणय् वयाम्ह जुल, धर्मया सरणय् वयाम्ह जुल, संघया सरणय् वयाम्ह जुल ।"

धर्मकीर्ति प्रकाशन–
(नेपाल भाषा)

(१) बुद्धया भिंनिगु विपाक
(२) अभिधर्म भाग–१
(३) मैत्री भावना
(४) ऋद्धि प्रातिहार्य
(५) योम्ह म्ह्याय्
(६) पञ्चनीवरण
(७) बुद्ध धर्म; द्वितीय संस्करण
(८) भावना
(९) एकताया ता:चा
(१०) प्रेमं छु ज्वी ?
(११) कर्तव्य
(१२) मिखा द्वि. संस्करण
(१३) बुद्धया अन्तिम यात्रा–१
(१४) " ' "–२
(१५) त्रिरत्न गुण स्मरण (तृतिय संस्करण)
(१६) परित्राण (द्वितिय संस्करण)
(१७) कर्म
(१८) प्रार्थना संग्रह द्वि. संस्करण
(१९) बाखँ भाग–१
(२०) " " –२ द्वि. संस्करण
(२१) " " –३
(२२) मत्ति भिंसा गति भिंनी
(२३) बौद्ध ध्यान
(२४) हृदय परिवर्तन
(२५) न्हापांयाम्ह गुरु सु ? द्वि. सं.
(२६) बोधिसत्व
(२७) शाक्यमुनि बुद्ध
(२८) अनत्त लक्खण सुत्त
(२९) वासेट्ठी थेरी
(३०) धम्म चक्कप्पवत्तन सुत्त
(३१) लक्ष्मी द्यो
(३२) महास्वप्नजातक
(३३) अभिधर्म भाग–२
(३४) बाखँया फल भाग–१
(३५) " " भाग–२
(३६) जातक बाखँ,द्वितीयावृत्त
(३७) राहुलयात उपदेश
(३८) अहिंसाया विजय
(३९) प्रौढ बौद्ध कक्षा
(४०) मुर्खम्ह पासा मज्यू
(४१) बुद्धया अर्थनीति
(४२) श्रमण नारद
(४३) क्षान्ति व मैत्री
(४४) उखानया बाखँ पुच:
(४५) पालि भाषा अवतरण
(४६) पालि प्रवेश भाग–१
(४७) चमत्कार
(४८) मणिचूड जातक
(४९) चरित्र पुच:
(५०) महाजनक जातक
(५१) गृही–विनय तृ. संस्करण

(५२) बार्खं भाग–४
(५३) अभिधर्म
(५४) सप्तरत्न धन
(५५) महासति पट्ठान सूत्र
(५६) शान्तिया त्वाथ:
(५७) चरित्र पुच: भाग–२
(५८) बुद्ध व शिक्षा
(५९) जातक माला भाग–१
(६०) बोद्ध ध्यान भाग–२
(६१) किसा गोतमी
(६२) जप पाठ व ध्यान
(६३) लुम्बिनी विपस्सना
(६४) विश्व धर्म प्रचार देशना
(६५) योगीया चिट्ठी
(६६) बुद्ध–जीवनी
(६७) पालि प्रवेश भाग–२
(६८) विश्व धर्म प्रचार देशना –भाग २
(६९) जातक माला भाग २
(७०) सर्वज्ञ

(नेपाली भाषा)

(१) बोद्ध प्रश्नोत्तर
(२) बोद्ध दर्शन
(३) नारी हृदय
(४) बुद्ध शासनको इतिहास
(५) पटाचारा
(६) ज्ञानमाला
(७) बुद्ध र वहाँको विचार
(८) शान्ति
(९) बोद्ध ध्यान
(१०) पञ्चशील
(११) लक्ष्मी
(१२) उखानको कथा संग्रह
(१३) बोद्ध जगतमा स्वास्थ्य सेवा
(१४) मिलिन्द प्रश्न
(१५) श्रमण नारद
(१६) वेस्सन्तर जातक
(१७) बोद्ध विश्वास भाग १
(१८) सतिपट्ठान भावना
(१९) बोद्ध विश्वास भाग २
(२०) बोद्ध दर्पण

Dharmakirti Publication—
(English)

1. Buddhist Economics & The Modern World
2. Dharmakirti Vihar Today
3. Dharmakirti Vihar

मुद्रक– नेपाल प्रेस, शुक्रपथ, काठमाडौं, नेपाल ।